

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
בס"ד, כ"ז אלול התשפ"ו

חולין קל"ב – מתנות לכהנת, מתנות בכלאיים וכו', טבח כהן, ואופן חלוקת המתנות

שאלות:

1. מיכאל רוצה לאכול את הזרוע של הכבש בגלל שחמיו כהן, האם זה מותר?

מתנות כהונה לכהנת

- בסוף הדף הקודם ראינו שעולא היה נותן מתנות כהונה גם לכהנת (בת כהן).
 - הגמרא מביאה מחלוקת תנאים בברייתות, האם כהנת גם זכאית למתנות:
 - דבי רבי ישמעאל: אמר "ש"כהן" – ולא כהנת, הם לומדים סתום מן המפורש במנחה, כמו שבמנחה כתוב בפירוש בני אהרון, ככה גם בכל מקום שנאמר 'כהן'.
 - דבי רבי אליעזר בן יעקב: אמר שאף שבדרך כלל "כהן" ממעט כהנת, במתנות נאמר גם "משפט הכהנים" וגם "ונתן לכהן" – זהו מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, לרבות כהנת.
 - הגמרא מביאה מעשים של רב כהנא, רב פפא, רב יימר ורב אידי בר אבין, שהיו ישראלים שנשואים לבנות כהנים, ואכלו מתנות כהונה בגלל נשותיהם.
- רבינא אמר בשם מרימר ארבע הלכות:
 - הלכה כרב – שלויים פטורים ממתנות מחמת הספק.
 - הלכה כרב חסדא – שהמזיק מתנות כהונה או שאכלן, פטור מלשלם.
 - הלכה כעולא – שמתנות כהונה ניתנות גם לכהנת.
 - והלכה כרב אדא בר אהבה – שבת לוי (לויה) שילדה בן בכור לישראל, בנה פטור מפדיון הבן מחמש סלעים, כמו בן של לוי, כי פדיון הבן תלוי בפטר רחם של הלויה, ולכן הולכים בזה אחרי האשה.

2. אליהו שחט את הכבש של יונתן, מי מהם חייב לתת את המתנות לכהן?

מתנות כהונה בכלאים ובכוי

- הברייתא מביאה מחלוקת בדין מתנות כהונה בכלאים ובכוי:
 - לדעת חכמים יש חיוב לתת את הזרוע, לחיים וקיבה, בכלאים ובכוי.
 - לדעת רבי אליעזר בכלאים הבא מעז ורחל – חייב במתנות; אבל בכלאים הבא מתייש וצבייה – פטור. משום שבפרשת המתנות כתוב 'אם שור אם שה', ולא כתוב צבי.
 - הגמרא חוזרת על הניתוח שראינו בדף פ' גם לגבי כיסוי הדם וגם לגבי מתנות כהונה, ומעמידה שהמחלוקת היא בכלאים של צבי שבא על תיישה: רבי אליעזר פוטר ממתנות כי הוא סובר שחוששים לזרע האב, וצריך "שה" שלם ולא מקצת שה; וחכמים מחייבים, כי גם אם חוששים לזרע האב, די ב'מקצת שה' כדי לחייב. והגמרא שואלת כמו שכבר שראינו בדף פ', שלפי לדעת חכמים צריך לתת רק חצי

להארות: dafspoiler@gmail.com

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א מהמתנות, כי אולי זרע האב משפיע. ולכן הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בשיעור החיוב לדעת **חכמים**:

- **רב הונא בר חייא** אמר שחייב בחצי מתנות, כי מחמת הספק הבעלים יכול לומר לכהן: המוציא מחברו עליו הראיה, תביא ראיה שלא חוששים לזרע האב וטול את החצי השני. (רבי זירא מקשה ממשנה שלכאורה **חכמים** מחייבים בכל המתנות, אבל הגמרא מסבירה שלשון 'חייב' במשנה אינה מוכרחה לומר שחייב בכל המתנות).
- **רבין** אמר בשם **רבי יוחנן** שחייב בכל המתנות, וזה נלמד מריבוי הפסוקים: "אם שור" – לרבות כלאים, "אם שֶׁה" – לרבות את הכוי. **רבי אליעזר** דורש את המילים אלו כדי לחלק בין שור לשה (שחייב על כל אחד בפני עצמו). ו**חכמים** לומדים את הדין לחלק, מכך שכתוב 'מאת זֹבְחִי הַזֶּבֶחַ' ומשמע זבח יחידי.
- **ורבי אליעזר** לומד מהפסוק 'מאת זֹבְחִי הַזֶּבֶחַ' את הדין ש**רבא** מזכיר בהמשך הדף שהדין עם הטבח, כלומר הכהן יכול לתבוע את המתנות מהטבח, למרות שהוא לא הבעלים של הבהמה.

3. ברוך מקים עסק חדש, האם הוא חייב כבר על ההתחלה להיות עוסק מורשה ולשלם מס?

בכור שהתערב והדין עם הטבח

- המשנה דנה בבכור בעל מום שהתערב במאה בהמות:
 - אם מאה בעלים שונים שוחטים כל אחד בהמה אחת – כולם פטורים ממתנות כהונה כל אחד יכול לדחות את הכהן: שלי הוא הבכור הפטור ממתנות. אם אדם אחד הוא הבעלים של כולן ושוחט את כולן – פטור בהמה אחת בלבד.
 - הגמרא מקשה למה כולם פטורים? שיבוא הכהן משני צדדים: אם זה בכור – כולו שלי, ואם חולין – תן לי את מתנותי!
 - **רב אושעיא** מתרץ שמדובר בבכור שכבר ניתן לכהן, נפל בו מום, והכהן מכרו לישראל במומו, ולכן הכהן לא יכול לתבוע את כולו.
- המשנה גם אמרה שמי ששוחט עבור כהן או גוי, פטור מהמתנות. ומי שעושה שותפות איתם, צריך שירשום, כלומר שיעשה סימן בבהמה, שכולם יבינו שהבהמה שייכת גם לכהן או גוי ולכן היא פטורה מהמתנות. והמשנה מוסיפה גם את הדין שראינו בדף הקודם, לגבי מי שקונה בני מעיים של הבהמה.
- **רבא** אומר בגמרא שהמשנה נקטה "השוחט לכהן ולגוי פטור" ולא אמרה שהכהן והגוי פטורים – ללמד שחיוב מסירת המתנות מוטל על השוחט ולא על בעל הבהמה. לכן טבח כהן ששוחט בהמות של ישראל לצורך מכירה – חייב לתת מתנות לכהן אחר; אבל כהן ששוחט בהמה של עצמו – פטור.
- והגמרא מביאה מעשה **ברבי טבלא ורב נחמן**: שכהן עני השתתף עם קצבים ישראלים בעצת **רבי טבלא**, כדי שהפטור ממתנות יהיה תמריץ עבורם לשתף אותו איתם ללא תשלום.
- **רב נחמן** חייב את השותפות במתנות למרות שותפות הכהן, והסביר ל**רבי טבלא** שפטור כהן-טבח לשבועיים-שלושה (כהוראת **רבי אחא בר חנינא הדרומי** בשם **רבי יהושע בן**

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
לוי בשם זקני הדרום נאמר רק כשלא פתח איטליז קבוע (לא קבע מסחתא), אבל כאן
פתח איטליז קבוע וחייב מיד.

4. דוד כהן הוא בעל אטליז והוא לוקח את מתנות הכהונה לעצמו, האם הוא נוהג כשורה?

ענישת הטבחים, אכילה "למשחה" והמודה בעבודה

○ הגמרא מביאה מקרים של ענישת טבחים כהנים שלא מפרישים מתנות:

- **רב חסדא אמר** שטבח כהן שלא מפריש מתנות לכהן אחר יהיה בנידוי.
ורבה בר רב שילא אמר שטבחי העיר הוצל עמדו בנידוי 22 שנה, והגמרא **מבררת** מה
זה משנה כמה שנים, הרי אין גבול לנידוי למי שלא מקיים מצוות עשה?
הגמרא **מסבירה** שמאחר שכבר עמדו בנידוי זמן ממושך, אפשר לקנוס אותם גם בלי
התראה, כמו **שרבא** קנס בלקיחת כל הירך, **ורב נחמן בר יצחק** בלקיחת גלימתו.
- **רב חסדא** גם **אמר** שנותנים זרוע לכהן אחד, קיבה לאחד, ולחיים לשניים. ובארץ
ישראל בשור גדול היו מחלקים כל אבר לשני כהנים, כי גם בחצי אבר יש שיעור נתינה
יפה.
- **רבה בר בר חנה אמר** בשם **רבי יוחנן** שהאוכל מבהמה שלא הורמו מתנותיה כאילו
אוכל טבל; אבל הגמרא פוסקת שאין הלכה כמותו.
- **רב חסדא אמר** שמתנות נאכלות רק צלי ובחרדל, שנאמר "לך נתתים למשחה" –
לגדולה, כדרך שמלכים אוכלים.

○ **רב חסדא אמר** שכל כהן שלא בקי ב 24 מתנות הכהונה, שהגמרא תפרט בדף הבא, לא
נותנים לו מהן.

אבל הגמרא דוחה את דבריו, ומביאה את דברי **רבי שמעון**: שכל כהן שלא מודה בעבודת
המקדש, שחושב שעבודת המקדש היא דברי הבל – אין לו חלק בכהונה, זה נלמד מהפסוק
"המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנה". ומשם
מעבודת הולכת הדם, מרבים גם את שאר עבודות הכהונה, מכך שכתוב 'בני אהרן', ובכללן
חמש עשרה עבודות שמנויות בברייתא (יציקה, בלילה, פתיתה, מליחה, תנופה, הגשה,
קמיצה, הקטרה, מליקה ועוד; והרשימה ממשיכה בדף הבא).
מוכח שרק מי שלא מודה בעבודה לא מקבל, אבל אם מודה בעבודה ולא בקי בהן, כן
מקבל.